

Zaloge niso za žužke

Skoraj ne mine dan, da se sanitarnemu inšpektorju ne bi oglašil občan s pritožbo, da se mu je pokvarilo to ali ono živilo, ki ga je bil nedavno kupil v tej ali oni trgovini. Potem se izkaže, da gre za zalogo, ki si jo je naredil že pred meseci, a ni računal, da olje lahko postane žarko, da se v testeninah lahko nabere plesen, da moka lahko oživi s črvi ali pa se navzame vonja po pralnem prašku.

»Marsikateri poslovodja bi zavidal zalogram, ki so si jih nekateri občani naredili po kletah,« je povedal Franc Gerlovič, načelnik sanitarne inšpekcije.

Večina stanovanj v mestu nima shramb, kamor bi lahko za dalj časa spravljali zaloge hrane, kleti pa so ali tople ali vlažne in so kornaj primerne za ozimnico. A prav v kletih so inšpektorji našli vse vrste osnovnih živil, pralne praške, bencin, petrolej, a vsaka od teh reči ima svojo življenjsko dobo. Le-ta pa je odvisna od marsičesa; od surovin, iz katerih je narejena, do tega, kako je bila uskladiščena, prepeljana in kako je bila shranjena pri kupcu. Pojdimo po vrsti.

Sojino olje se hitreje razkaja

O olju je zadnje čase precej govora, ker je to blago, ki ga občasno primanjkuje in s katerim se ljudje radi dobro založijo. Na steklenicah ni zapisano, kako dolgo je užitno, vendar se proizvajalci zdaj dogovarjajo, da bodo to storili v kratkem času, saj pripravljajo nov pravilnik. Olje, ki je zdaj na trgovskih policah, ni več takšno, kakršno je nekdanje bilo. V njem je namreč vse več soje in vse manj sončnic. Le-te postajajo na naših njivah čedalje bolj redke, ker je pridelovanje drago, za nameček pa jih napada bolezen, kateri strokovnjaki še niso povsem kos.

»V steklenicah z etiketo 'sončnice' je zdaj mešano olje, v katerem je včasih veliko več soje kot sončnic. Zato je olje tudi manj obstojno, saj se soja

hitreje razkroji od sončničnega olja. Če ga pravilno hranite, se pravi v temnem in ne preveč toplem prostoru, naj bi držalo največ šest mesecev, medtem ko sončnično drži leto dni,« je povedal tehnolog iz tovarne »Oljarica« v Kranju.

Pokvarjeno olje začne najprej dišati po ribah, kasneje pa postane žarko. Najbolj mu škodita svetloba in toplota.

Kvarijo se tudi testenine

»Načeloma tudi testenine nimajo roka trajanja,« je povedala inž. Marinka Česen iz »Žita«, »vendar se lahko tudi hitro pokvari. Moka, zlasti ajdova, vsebuje maščobe, ki se počasi razkrajajo. Vanjo se med drugim lahko naselijo žitni molji, črvi in žužki, saj se ne manjka možnosti za okužbo na dolgi poti od proizvajalca do potrošnika. Naša skladišča moramo često zapliniti, da se nam ne zgodi kaj podobnega.«

Po njenem mnenju mora moka in njeni izdelki zdržati vsaj šest mesecev, če je v prostoru, ki je suh, zračen in topel, manj od 18 stopinj. Sicer rado pride do plesni, za katero pa vemo, da je hudo strupena. Črvi, pravijo, niso strupeni, prijetnega okusa pa najbrž niso... Kakor so nam povedali inšpektorji, imajo ljudje doma cele vreče moke, kar ni priporočljivo. Moka je zelo občutljiva za vonj in se hitro navzame vonja po pralnem prašku (tudi to so zabeležili na upravi inšpekcijskih služb), po petroleju, čistilnih sredstvih (tudi teh ne manjka

v zalogah) in drugem. Testeninar pa je sovražna predvsem vlaga.

Ali se pokvari, tudi sladkor? V Tovarni sladkorja v Ormožu so trdili, da ste glede tega brez skrbi. Če pa hranite sladkor v vlažnem prostoru, se vam bo strdil.

Surova kava zdrži najdlje

Večji križi in težave pa so s kavo, a ne samo pri preskrbi. »Kava rada vsrkava kisik in vlago to se hitro sprevrže v prazno pijačo brez znanega vonja in okusa. Če jo hranimo dlje časa, počasi postane celo žarka, ker se v njej razkrojijo maščobe,« je na kratko opisal lastnosti priljubljene kave Stane Slavec iz Embe.

Pražena, zaprta kava zdrži mesec in pol do treh mesecev, če je odprta, pa le dobre tri, štiri tedne. Zmleta po mnenju strokovnjaka zdrži aromo in okus le deset dni, potem pa je z vsakim dnem slabša. Proces žarkosti traja šest mesecev. Če jo še hranite, potem imejte na zalogi le surovo kavo, kajti ta zdrži najdlje, celo par let. Hvaležna je tudi vakuumsko pakirana kava. Njen uradni rok trajanja je devet mesecev, če pa jo hranite v hladilniku, je po mnenju nekaterih užitna tudi čez leto, dve in več. Žal, takšne kave pri nas sploh ne prodajamo.

Nazadnje še nekaj besed o pralnih praških: če je prašek na suhem, se mu pol leta ne sme nič zgoditi. Če je na vlagi, se rad skepi, sicer pa nima roka trajanja. Tako so povedali v Zlatorogu. Vonj škoduje le astmatikom in tistim, ki so nanj alergični. Škodljiv pa menda ni, a dokazano še ni.

Če potegnemo črto, lahko sklenemo, da se zalog ne izplača kopičiti in zaželeno je, da bi bile zložene predvsem trgovske police, potem na domače ne bi nihče pomislil.

ALBINA ADAMIČ

Od zelenega k rdečemu in nazaj

V Integralu so se nas spet spomnili in nas razveselili. Kljub zamrznitvi vseh cen so Milki Planinc v brk podražili vožnje v mestnem prometu za petdeset par, torej z 9 din na 9 din in pol.

Imajo pač srečo tile Integralovci, da Milka Planinc ne stanuje v Ljubljani, če pa že pride, se prav gotovo ne vozi z Integralovimi zeleni.

No, res bi bilo smešno, če bi se razburjali zaradi te petdesetpanske podražitve, saj se kljub zamrznitvi draži vse iz dneva v dan, nekatere stvari celo z uradnim žegnom tistih, ki so napovedali zamrznitev cen.

Ampak ena stvar pa se mi vselej zdi malce čudna. Kadar koli Integral oziroma njegov prednik Viator podraži ceno v mestnem prevozu, podraži tudi ceno žetonov. To je seveda naravno. Ampak Integral ostaja zvest svetlim tradicijam mestnega prometa v Ljubljani in tako podraži ceno ne le za žetone, katerih potniki še niso kupili, pač pa tudi žetone, ki so jih potniki že kupili.

Tako so se tudi zdaj žetoni podražili z 8 in pol na devet din. Pri tem so žetoni malce zardeli – v veljavi niso več zeleni, ampak oranžni. No, z zelenim žetonom se še lahko vozite, toda treba je doplačati 50 par pri vsaki vožnji. To pa je tisto čudno.

Ko stranka kupi žeton,

pravzaprav plača vožnjo vnaprej, zato bi po logiki moral veljati žeton neomejeno dolgo (brez vseh doplačil), kajti Ljubljana transport, Viator oziroma Integral je že pobral denar za vožnjo, ki je še ni opravil. Torej je doplačevanje za posamezne žetone protizakonito (da ne bi uporabljali manj uspešne fraze: protistavno).

Seveda pa je mogoče tolmačiti to podražitev tudi takole: draži se vse, in človek za isti dinar (žeton) danes ne dobi istega, kot je dobil včeraj.

Bojda se Integral tako bori tudi proti kopičenju žetonov pri posameznih spekulantih v Ljubljani.

Na zadnji ugovor imam protiguovor. Tudi oranžni žetoni so že bili v veljavi v ljubljanskem mestnem prometu in nikakršne razlike ni med tistimi žetoni od nekdanj (po mnogo nižjih cenah) in med temi, ki veljajo danes. Torej so nekateri spekulanti naredili še večji kšeft.

Kar pa zadeva pojasnilo, da cena žetona pada enako kot dinarju, pa me zanima, kaj bi se zgodilo, če bi se po naključju cena v mestnem prevozu znižala. Ali bi potem vsi vozniki z enako vohemenco vračali po 50 par vsakemu potniku, ki bi plačal s starim žetonom. Ne verjamem, kot tudi ne verjamem, da bom sploh dočkal čas, ko bi to dokazal.

Nagrade mladim raziskovalcem

Občinska raziskovalna skupnost Ljubljana Center je 29. decembra lani podelila priznanja in nagrade tehnikom, naravoslovcem in mentorjem, ki so v letu 1982 veliko prispevali k širjenju inovacijske in raziskovalne dejavnosti med mladino. Podelitev je bila na osnovni šoli Prežihov Voranc.

Nagrade so dobile naslednje organizacije: Astronavsko-raketarski klub Vladimir M. Komarov, klub mladih tehnikov na osnovni šoli Prežihov Voranc, klub mladih tehnikov na osnovni šoli Prule, naravoslovni mesečnik Proteus in posamezniki: Jože Čuden, Jožica Klinar, Štefanija Košič, Vida Brelih, Mija Struna, Viktorija Toš, Marjan Vagaja in Pavle Zajc za mentorsko delo pri popularizaciji naravoslovno-tehničnih ved.

Po podelitvi so si nagradenci in gostje ogledali razstavo izdelkov mladih tehnikov, modelarjev in fizikov, ki so jo pripravili KMT osnovne šole Prežihov Voranc, ARK Vladimir M. Komarov in KMT osnovne šole Prule. P. K.

PREDVIDOMA MARCA

Boljši trg tudi za nas

Vse kaže, da bomo spomladi v Ljubljani, in to v občini Center, dobili »boljši trg«. V mnogih evropskih mestih, pa tudi v Beogradu, imajo že vrsto let posebne trge, kjer prodajajo najrazličnejše rabljene predmete – obleke, preproge, znamke, kovance, knjige, časopise, stripe, porcelan, posodo in še marsikaj. Takšni trgi so zaradi neformalne oblike prodaje in pestre ponudbe zelo priljubljeni.

Tako prebivalci Pariza, Frankfurt, Londona in drugih mest, kakor tudi turisti zelo radi zahajajo na »boljše trge«, saj je tam moč kupiti marsikaj zanimivega, poleg tega pa je še zelo zabavno. Tam se zbirajo zbiralci in ljubitelji starin, prodajalci in radovedneži, staro in mlado.

Ideja o »boljšem trgu« v Ljubljani se je porodila pred dobrim letom, o predlogu pa so decembra spregovorili tudi člani koordinacijskega odbora za prenovno Stare Ljubljane pri izvršnem svetu SO Ljubljana Center. Imenovali so tudi komisijo za organizacijo »boljšega trga«, vodi pa jo Andrej Vidmar.

Komunalna skupnost občine Center in TOZD Živilski trgi sta že seznanjeni z načrti o boljšem trgu in sta pripravljeni sodelovati, je povedal Andrej Vidmar. Zaenkrat še ni znano, kje naj bi bil ta »boljši trg«, v mislih pa imajo štiri možne lokacije: na Gallu-

sovm nabrežju, na Gornjem trgu (od gostilne pri Pavli do Amerikanca), na Hribarjevem ali Petkovškovem nabrežju.

Treba se bo tudi odločiti, kdaj naj bi bil »boljši trg« odprt. Ena od možnosti je ob četrtkih, ko je v mestu veliko ljudi, ali pa ob nedeljah, ko imajo ljudje več časa, to pa bi pomenilo tudi popestritev turistične ponudbe.

Če bi vse potekalo po načrtih, naj bi na »boljšem trgu« prvič prodajali in kupovali že marca. Vsaj v začetku bi bilo treba zagotoviti določeno selekcijo med ponudenimi predmeti, pred tem pa se z davčno inšpekcijo dogovoriti o obdavčitvi prodanega blaga. Ker pa bi se na »boljšem trgu« lahko pojavili tudi predmeti visoke umetniško-zgodovinske in etnografske vrednosti, bi morali muzejem in galerijam zagotoviti pravico nakupa teh predmetov pred drugimi (tudi tujimi) kupci.

PREJELI SMO – A NI HUMORESKA

Soljenje cest – po komunalno

V decembru smo v Dogovorih objavili poziv Zveze društev za varstvo okolja v Sloveniji za prenehanje posipanja cest s soljo. Zaradi objektivnega informiranja javnosti nas tokrat prosijo, da objavimo tudi odgovor Komunalnega podjetja Ljubljana: z veseljem objavljamo ta dopis v celoti in »nedotaknjen«, čeprav nam je šlo ob branju – na jok. Zakaj, dragi bralci, pa presodite sami...

V mesecu novembru smo prejeli vaš dopis, kateri obravnava škodljive vlive soljenja v času zimskega obdobja na drevesa in ostalo vegetacijo ter vpliv soli na korozijo vozil in mostov.

Komunalno podjetje Ljubljana, ki izvaja dela v zimskem obdobju, obenem pa vzdržuje zelene površine in ceste. Si zaradi škodljivega vpliva soli stalno prizadeva soljenje cest omejiti, vendar se brez soljenja na vozilskih površinah pojavlja ledena skorja, kar je bilo kljub posipanju s peskom, od strani občanov in tiska okarakterizirano kot nepravčasna dela izvajalca ali pa »Izvajalec je zaspal«.

Pripomniti moramo, da sol škodljivo vpliva tudi na

asfaltno, tlakovano ali betonsko površino saj z odvzemom toplote sol v času toplotnega snega površino podhladi, nihanje temperature pa povzroča krčenje in raztezanje materiala ter nastajanje razpok, udorov in jam.

Vsled tega smo tudi letošnjo zimo v operativnem planu predlagali posipanje s soljo le na voziščih, kjer poteka mestni potniški promet ali tranzit. Vse ostale ulice in ceste pa samo preplužimo, ter kasneje posipamo z agrogati (peskom).

V zapadni Evropi opuščajo zaradi kvarnih vplivov na vegetacijo in vozišče vsakršno posipanje – razen avtocest. Za preprečevanje koro-

zije uporabljajo kalijev klorid, ki je 7 × dražji od soli, ter se zaradi pomanjkanja deviz ne da uvoziti. Tudi kalijev klorid pa povzroča razpadanje vozišča zaradi odvzema toplote pri reakciji s snegom.

Poleg lastnosti, da ne povzroča kalijev klorid škodo na vozilih in vegetaciji pa ima tudi to lastnost, da topi sneg do -9°C, dočim kuhinjska sol ali Natrijev klorid samo do -3°C pod pogojem, da se preko posute površine odvija promet.

Rešitve v zvezi z opuščanjem posipanja s soljo pa so v osveščanju občanov, navedenju uporabe primerne opreme v času snega kot so verige, zimske gume, itd. na avtomobilih, kakor tudi oprema občanov predvsem primerna obutev, ter gledanje na čas zimskega obdobja, kot na čas, v katerem ne moremo hoditi letno obuti.

S tovariškim pozdravom!

Pomočnik gl. direktorja:
Viktor Pirnat, ing.